

عنوان مقاله:

خوانش دیدگاه زبانشناختی ابن خلدون بر بنیاد انگاره ی سوسور

محل انتشار:

دوفصلنامه زبان و ادبیات عربی، دوره 12، شماره 1 (سال: 1399)

تعداد صفحات اصل مقاله: 16

نویسندگان:

بهار صدیقی - استادیار گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه فردوسی مشهد، ایران

سید محمد باقر حسینی - استاد گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه فردوسی مشهد، ایران

خلاصه مقاله:

ممکن است در آغاز این سؤال مطرح شود که چه رابطه و پیوندی میان فردیناند دو سوسور، زبان‌شناس سوئیسی قرن بیستم و ابن خلدون، انگاره ساز و نظریه‌پرداز تونس‌ی تبار قرن هشتم و نهم هجری می‌تواند وجود داشته باشد که سبب گشته در این نوشتار، اندیشه‌ی مقایسه‌ی دیدگاه‌های این دو درباره‌ی زبان به ذهن نویسنده متبادر گردد؟ زبان به‌عنوان یک‌نهاد اجتماعی یا به عبارت بهتر، «دانش زبانی جمعی» و بحث درباره‌ی آن به عنوان یک نظام با دو عنصر متمایز زبان و گفتار، همچنین دو رهیافت در زمانی (تاریخی) (diachronic approach) و هم‌زمانی (ایستا) (synchronic approach) در زبان، برای نخستین بار در دوره‌ی معاصر توسط زبان‌شناس سوئیسی: لوئی فردیناند دو سوسور مطرح گردید و به عنوان انگاره‌ای بی‌بدیل مورد توجه قرار گرفت؛ ولی حقیقت آن است که جلوه‌هایی از این انگاره پیش‌تر در نظریه‌ی زبانی ابن خلدون، انگاره ساز برجسته‌ی مسلمان - که در حوزه‌ی جامعه‌شناسی و فلسفه‌ی اجتماع نیز پیش از دورکهایم «انگاره‌ی همبستگی مکانیک و ارگانیک» را درباره‌ی جوامع مختلف مطرح نمود- با شاکله‌ای تقریباً مشابه ارائه‌شده است. مقاله‌ی حاضر در پی آن است تا در آغاز، پس از معرفی کوتاه انگاره‌ی سوسور برخی ایده‌های برجسته‌ی موجود در آن را به شکل کوتاه مطرح نماید و سپس آن‌ها را بر اساس سخنان ابن خلدون در این باره مورد ارزیابی قرار دهد. دریافت فرجامین جستار حاضر، حکایت از آن دارد که ابن خلدون نیز مانند دوسوسور، زبان را از یک‌سو به عنوان یک نظام و کلّ منسجم و هماهنگ و به‌ویژه در زمره‌ی نظام‌های نشانه بنیاد موردبررسی قرار داده است و به تمایز میان زبان و گفتار اشاره کرده است و از سوی دیگر با اشاره به ماهیت دگرگونی پذیر زبان، آن را به عنوان موجودی در حال تغییر مطرح ساخته است و رهیافت‌های در زمانی و هم‌زمانی آن را مورد مطالعه و بررسی قرار داده است.

کلمات کلیدی:

زبان، گفتار، ابن خلدون، سوسور

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1168869>

